

SERMAYE AZALTIMININ VERGİLENDİRİLMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

TAXATION OF CAPITAL REDUCTION AND ITS ACCOUNTING

Mustafa Göktuğ KAYA*

Ersin AKÇAY**

Öz

Şirketler değişik nedenlerle esas sözleşme-
sindeki sermaye miktarını değiştirme ihtiyacı
duyabilirler. Örneğin; iş hacmindeki daralma,
kriz, düşük enflasyon ve karlılık oranının yüksek
gösterilmesi gibi nedenlerden dolayı sermaye
azaltımına gidebilmektedirler. Geçmiş dönem-
lerde sermaye azaltımı pek fazla bilinmeyen bir
uygulama iken günümüzde şirketlerin sermaye
azaltımına olan ilgileri artmış ve bu da sermaye
azaltımının hangi kaynaktan yapıldığı vergiyi
doğuran olay bakımından önem arz etmekte-
dir. Bu çalışmamızda sermaye azaltımının vergi
mevzuatı karşısındaki durumu ve bu işleme ait
muhasabe uygulamaları çeşitli mukteza ve ma-
kalelerle kapsamlı olarak irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Azaltımı, Se-
bepleri, Muhasebe Kayıtları

ABSTRACT

Companies may need to change the amount
of capital in the primary contract due to various
reasons. For instance ; companies reduce their
capital owing to constriction in business volume,
crisis and for reasons such as low inflation and
high level of profitability rate. Today, there is
an growing interest in capital reduction while
it is not a known implementation in the past.
Therefore, the source of capital reduction is
important for the cause of taxation. In this study,
the situation of capital reduction in the aspect
of tax legislation and accounting practices will
be discussed extensively in the framework of
various tax rules and articles.

Keywords: Capital Reduction, causes,
accounting records

* Vergi Müfettişi

** Vergi Müfettiş Yardımcısı

M.G.T.: 12.07.2016 / M.K.T.: 22.08.2016

1- GİRİŞ

İki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişinin ticari bir amacı gerçekleştirmek için sermaye ve emeklerini birleştirerek oluşturdukları ticari kurumlara şirket denir. Şirketler kâr elde etmek amacıyla kurulur ve bir ticari işletmenin kurulmasında asli unsur “sermaye”dir. Ortaklar taahhüt ettikleri sermaye borcunu kuruluş aşamasında veya daha sonra nakdi veya ayni olarak şirkete getirilebilmektedirler.

Şirketler değişik nedenlerle esas sözleşmesindeki sermaye miktarını değiştirme ihtiyacı duyabilirler. İşletmeler iş hacminin artması, yüksek enflasyon nedeniyle Türk Lirası'nın değer kaybetmesi gibi nedenlerden dolayı sermaye artırımına gidebileceği gibi; iş hacmindeki daralma, kriz, düşük enflasyon ve karlılık oranının yüksek gösterilmesi gibi nedenlerden dolayı sermaye azaltımına gidebilmektedirler.¹

Ülkemizde sermaye artırımı hakkında konuyu ayrıntılı inceleyen kaynaklar olmasına rağmen sermaye azaltımı hakkında pek fazla düzenleme bulunmamaktadır. Sermaye azaltımına ilişkin esaslar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 473 ila 475. maddeleri arasında yer almaktadır.²

Bu çalışmamızda azaltılan sermayenin hangi unsurlardan oluştuğu, sermaye azaltımının vergilendirme karşısındaki durumu, sermaye azaltımının nedenleri ile uygulanacak yöntemler ve son olarak bu işlemlerin muhasebeleştirilmesi ele alınacaktır.

2- ŞİRKETLERDE SERMAYE AZALTIMI

2.1- Sermaye Azaltımı

İşletme'ye sermaye olarak tahsis edilen varlıkların parasal değerleri Ticaret Siciline kaydedilir ve bu tutar tek düzen muhasebe sisteminde “500 Sermaye” hesabında izlenir. Bu hesaba kaydedilen sermaye; şirketlerin gerçek ihtiyacının üzerinde olması ve bilanço açığının (zararının) kapatılması gibi sebeplerden dolayı sermaye azaltımına gidilebilmektedir. Şirketin olması gerekenden daha fazla sermayeye sahip olması durumunda karlılık oranı olduğundan düşük gözükcektir, örneğin 200.000 TL esas sermayesi olan bir şirketin dönem sonunda 20.000 TL kâr etmesi durumunda şirketin karlılığı %10 olacaktır. Sermayenin 100.000 TL olması durumunda ise kârlılık oranı %20 olacaktır.

Yeni TTK'da belirtilen hükümlere göre şirketler cari yıldaki zararlarını kârla mahsup edip kapatmadıkları sürece ortaklarına kâr dağıtımında bulunamazlar. Bundan dolayı mali tablosunda bilanço zararı bulunan ve fakat kâr payı dağıtmak isteyen şirketler belirtilen husus nedeniyle kâr payı dağıtılma imkânına sahip olabilmektedirler. Ayrıca, şirketlerin amacı kâr payı dağıtmak olmasa bile, daha rasyonel ve güçlü bir mali tabloya bu anlamda bilançoya sahip olmak için şirketler sermaye azaltmak suretiyle dönem zararlarını kapatabilme imkânına sahip olmaktadır. İki durumda şirketler sermaye azaltımı yoluna başvurabilirler:

Birinci durumda, şirketler mevcut bilançolarında atıl durumda bulunan yani şirketin faaliyet konusu ile ilgili bulundurulması gereken asgari tutarı aşan sermayeyi daha verimli ve rasyonel alanlarda kullanmak amacıyla aşan kısmı ortaklara geri verebilmektedirler.

İkinci durumda ise, yani şirketlerin mali tablolarında yer alan bilanço zararını karşılamak amacıyla yapılması gereken sermaye azaltımında ise vergisel boyutta mükellefler için herhangi bir vergisel yü-

¹ Umut Varlı, Şirketlerde Sermaye Azaltımının Vergisel Boyutu, Yaklaşım, Mayıs 2013, Sayı 245

² Hakan Tüfekçiler (SMMM), Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltımının Vergisel Etkileri 13/08/2007

kümlülük ortaya çıkmamaktadır. Fakat, yukarıda bahsettiğimiz birinci durumda yani kullanım halinde bulunmayan sermayenin pay sahiplerine iade edilmesinde vergi kanunları çerçevesinde mükellefler adına ve hesabına vergi doğabilmektedir. Yani, herkesçe kabul edildiği üzere sermayeyi sadece şirketin kuruluş aşamasında ortakların şirkete koyduğu sermaye meydana getirmemektedir. Kuruluş aşamasından sonraki dönemlerde örnek kabilinde sayacağımız şu kalemler de; geçmiş yıl kârları, sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, vergi istisnalarından kaynaklanan bazı özel fonlar, yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi nakit olmayan değerler de sermayeye eklenebilmektedir. Böylelikle sermaye azaltımında ortaklara iade edilen sermaye miktarının arz ettiği niteliğin vergi kanunları açısından değerlendirildiğinde mükellefler adına vergileme yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.³

Sermaye azaltımı Türk Ticaret Kanunu'nda sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. Ana sözleşmeden değişiklik metninin hazırlanması, genel kurulun ana sözleşme metnini kabul etmesi ve bu yeni metnin ticaret siciline tescil edilmesi yasal bir zorunluluktur.

Bir şirkette sermaye azaltımı yapılması ile birlikte, bundan etkilenecek olanların başında sermaye şirketleri bazında genellikle kurumlar vergisi mükellefi olan anonim ve limited şirketler ve bu sermaye şirketlerine ortak olanlar, bu sermaye şirketlerinin hisselerini ve iştirak paylarını elinde tutanlar açısından vergisel sonuçlar meydana getirmektedir.⁴

2.2- Öz Sermayeyi Oluşturan Unsurlar

Aşağıdaki tabloda tahdidi olarak belirtilen öz kaynak kalemlerinin bazılarının sermaye azaltımı yoluyla işletmeden çekilmesi herhangi bir vergilendirmeye neden olmadığı halde bazıları ise vergilendirmeyi gerektirmektedir.

³ İsmail Bingöl, Yaklaşım, Şubat 2016, Sayı: 278, <http://versav.org/2016/03/15/sermaye-azaltiminin-vergisel-boyutu/> , Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2016

⁴ Cemil Oktay, "Sermaye azaltımı ve vergisel sonuçları", Vergi Sorunları Dergisi, 2013, Sayı: 295

Tablo 1: Tek Düzen Hesap Planı/Özkaynaklar

5.ÖZKAYNAKLAR

50.ÖDENMİŞ SERMAYE

500.SERMAYE

501.ÖDENMEMİŞ SERMAYE(-)

52.SERMAYE YEDEKLERİ

520.HİSSE SENEDİ İHRAÇ PRİMLERİ

521.HİSSE SENEDİ İPTAL KARLARI

522.M.D.V YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

523.İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

529.DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

54.KAR YEDEKLERİ

540.YASAL YEDEKLER

541.STATÜ YEDEKLERİ

542.OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER

548.DİĞER KAR YEDEKLERİ

549.ÖZEL FONLAR

57.GEÇMİŞ YIL KARLARI

570.GEÇMİŞ YIL KARLARI

58.GEÇMİŞ YIL ZARARLARI(-)

580.GEÇMİŞ YIL ZARARLARI(-)

59.DÖNEM NET KARI(ZARARI)

590.DÖNEM NET KARI

591.DÖNEM NET ZARARI(-)

Kaynak: 1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği⁵

- **50.Ödenmiş Sermaye:** Bir ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılmış olan sermayenin fiilen ödenmiş kısmı ve Ticaret Siciline tescil edilmiş sermaye tutarını ifade etmektedir. Sermaye azaltımının ortaklar tarafından nakden veya aynen ödenen sermayeden karşılanması halinde, yapılacak sermaye geri ödemeleri kar dağıtımı niteliğinde olmadığı; sermaye azaltımı işlemi sonucunda aslen ortakların kendi yatırdıkları sermayeyi geri aldıkları savı (varsayımı) olup, ortakların tam mükellef ya da dar mükellef statüsünde olması da durumu değiştirmemektedir.⁶ İşletmeye tahsis edilen nakdi kuruluş sermayesinin sermaye azaltımı yoluyla işletmeden çekilerek ortaklara dağıtılması durumunda vergi ile ilişkilendirilemeyeceği izahtan varestedir.
- **52.Sermaye Yedekleri:** Sermaye hareketleri dolayısı ile ortaya çıkan ve işletmelerde bırakılan tutarların izlendiği hesaplar bu grupta bulunur. Bu hesap grubunda Tablo 1'deki hesaplar yer almaktadır. Söz konusu kalemlerin sermaye azaltılması yoluyla dağıtılması durumunda kar dağıtımına bağlı gelir veya kurumlar vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.
- **54.Kar Yedekleri:** Öz sermayenin bir unsuru olan kar yedekleri; yasal yedekleri, statü yedekleri, olağanüstü yedekler ve özel fonlardan oluşmaktadır. Yasal Yedekler, Statü Yedekler ve

⁵ <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/eski/muhsisteb1ekmuh5c.htm>, Erişim tarihi: 20 Haziran 2016

⁶ Ayçin Yağlıtaş, <http://www.vergidegundem.com/filesMakale2-eyl09.pdf>

Olağanüstü yedekler kurum kazancından hesaplanan kurumlar vergisinin düşülmesi sonucu bulunan tutar üzerinden ayrılmaktadır. Söz konusu kalemlerin sermaye azaltımı nedeniyle ortaklara iade edilmesi, kâr payı dağıtımına bağlı olarak stopaj yapılmasını gerektirmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken önemli husus Kar Yedekleri hesap grubunun içinde bulunan 549-Özel Fonlar hesabıdır. 5520 Kurumlar Vergisi Kanununun 5/1-e maddesine göre, işletmelerin en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan gayrimenkul ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların %75'i kurumlar vergisinden istisnadır. Ancak bu istisna satış kazancının istisnadan yararlanan kısmının satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulması şartıyla satışın yapıldığı dönemde uygulanmaktadır. İstisna edilen ve öz kaynaklar grubu altında özel bir fon hesabında tutulan kazancın beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması durumunda zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılmaktadır.

Sermayeye ilave edilmiş söz konusu istisna kazanç, beş yıl içinde sermaye azaltılması nedeniyle ortaklara dağıtılırsa kanuni şartları ihlal etmiş olacağından öncelikle kurumlar vergisi hesaplanacak ve daha sonra kalan tutar üzerinden kâr dağıtımına bağlı olarak tevkifat yapılacaktır. Beş yıllık süre sonrasında sermaye azaltımı yapılırsa sadece kâr dağıtımına bağlı olarak GVK 94, geçici 62 ile KVK 15 ve 30. maddelerine göre stopaj yapılması gerekecektir.

- **57.Geçmiş Yıl Karları:** Geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan ve işletme sahibine veya ortaklarına dağıtılmamış bulunan kârlardan ilgili yedek hesaplarına alınmayan tutarların izlenildiği hesaptır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 62. maddesine göre; kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kâr paylarının dağıtımı söz konusu olursa stopaja tabi olmayacaktır. Yine aynı şekilde, 01.01.1999 ve 31.12.2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile Geçici 61. madde kapsamında vergi kesintisine tabi tutulacak kazançları dağıtması halinde de vergi kesintisi yapılmayacaktır. Bir başka deyişle 01.01.1999 ve 31.12.2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisinden istisna olmayan kazançlar, 2003 ve sonraki yıllarda elde edilen kazançlar dağıtımına tabi tutulursa, bu tutarlar üzerinden %15 gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekir. Ancak gerçek kişilerce b [a bendi (31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının) kapsamı dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlarının] ve (c) (Geçici 61'inci madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançlarının) bentleri kapsamında elde edilen kâr paylarının net tutarına elde edilen kâr payının 1/9'nun eklenmesinden sonra bulunan tutarın yarısının vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacağı ve yıllık beyanname verilmesi halinde beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'inin, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edileceği belirtilmiştir.⁷

Buna göre 1999 ve sonrası dönemlere ait geçmiş yıllar kârları ile 2003 ve sonrası dönemlere ait kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançların dağıtılması halinde kâr payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

⁷ Umut Varlı, Şirketlerde Sermaye Azaltımının Vergisel Boyutu, Yaklaşım, Mayıs 2013,Sayı 245

- **58.Geçmiş Yıl Zararları:** Makalemizin ilk bölümlerinde yer verdiğimiz şirketlerin sermaye azaltımlarının yapılma nedenlerinin biride geçmiş yıl zararların yok edilmesidir. 21.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.38.15.01-KV-20-195-28 sayılı özelgede **“Geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı yoluyla mahsubunda tevkifat yapıp yapılmayacağı hk.”** **İzahat istenmiş ve ilgili özelgede özet olarak;** *‘Daha önce sermayeye eklenmiş olan değer artış fonunun geçmiş yıl zararlarına mahsubu işleminde, nakden veya hesaben bir ödeme bulunmamaktadır. Bu nedenle, üzerinden kurumlar vergisi hesaplanarak ödenen değer artış fonunun geçmiş yıl zararlarına mahsup edilmesi işlemi, kar payı dağıtımı olarak değerlendirilmeyecek ve kar payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılmayacaktır.’* ifadesine yer verilmiştir.⁸

3- SERMAYE AZALTIMININ SERMAYENİN HANGİ UNSURLARINA İSABET ETTİĞİ SORUNU

Yukarıda bahsedildiği gibi şirket sermayesi, ortaklar tarafından nakden veya aynen konulan değerlerden oluşabileceği gibi diğer bir çok unsurdan da (kâr yedekleri, sermaye yedekleri, özel fonlar ve geçmiş dönem karlarının sermayeye eklenmesi) oluşabilmektedir.

Sermaye azaltılması durumunda öncelikle hangi sermaye unsurlarının dağıtılmış sayılacağı konusunda vergi kanunlarında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca konu ile ilgili olarak Gelir İdaresi’nin genel tebliğ veya sirküler bazından bir açıklaması da bulunmamaktadır

Literatürde sermaye azaltılması durumunda öncelikle hangi sermaye unsurlarının dağıtıldığının varsayılacağı konusunda çeşitli yöntemler önerilmektedir. Bunlar;

- Öncelikle ödenmiş sermayenin dağıtıldığının kabul edilmesi,
- Öncelikle dağıtımı vergiye tabi olan sermaye unsurlarının dağıtılmış sayılacağı,
- İlk giren sermaye unsurunun ilk olarak dağıtılacağı,
- Son giren sermaye unsurunun ilk olarak dağıtılacağı,
- Azaltılan sermayenin sermayeyi oluşturan kalemler arasında orantılı olarak dağıtıldığının kabulü,
- Hangi sermaye unsurunun dağıtılacağına şirket genel kurulunun karar vermesi gerektiği şeklin-
dedir.⁹

Konu ile ilgili düzenlenmiş çok sayıda özelge bulunmaktadır. Bunlardan önemli gördüklerimiz aşağıda gösterilmiştir.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01- GVK 94-388 sayılı, “Sermaye azaltımında ortaklara yapılan ödemelerin gelir vergisi tevkifatına tabi olup olmadığı.” konusundaki özelgede;

Bu hüküm ve açıklamalara göre;

- Daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması,
- Daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının sermaye azaltımı nedeniyle işletmenizden çekilmiş sayılması ve işletmenizden çekilen bu tutarların öncelikle kurumlar vergisine; vergi sonrası dağıtılan kazancın da kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması,

⁸ <http://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>, 21/02/2012 tarih ve KV-20-195-28 sayılı özelge

⁹ Murat Sarı, Erol Cihan Dersinlioğlu; Sermaye Azaltımının Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi, Yaklaşım, Haziran 2016, Sayı 282

- Şirket ortakları tarafından şirkete nakden veya aynen konulan sermaye ticari kazancın bir unsuru olmadığından, sermaye azaltılmasına konu edilen tutar üzerinden vergi hesaplanmaması ve stopaj yapılmaması gerekmektedir.” *denilmektedir.*

Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığının 05.08.2008 tarih ve B.07.1.GİB.04.99.16.01/2-MUK-322 /23228 sayılı “Sermayeye eklenen kârın sermaye azaltılması suretiyle işletmeden çekilmesi halinde stopaja tabi olup olmadığı” konusundaki özelgede;

“Bu hüküm ve açıklamalar uyarınca, daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl kârlarının, şirketin sermaye azaltılması sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, Gelir Vergisi Kanununun Geçici 62’nci maddesi de göz önünde bulundurularak kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin yapılması gerekmektedir. Ancak, azaltılan sermayenin geçmiş yıl kârlarını aşması halinde aşan kısım üzerinden tevkifat yapılmayacağı tabiidir.” denilmektedir.

İzmir Vergi Dairesi Başkanlığının 08.08.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.35.16.01-125-741 sayılı özelgesinde; “Yapılacak sermaye azaltımının;

- Öncelikle, kurumlar vergisine ve vergi sonrasın da dağıtılan kazancın ise kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak hesaplardan karşılanması,
- Son olarak ise, işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı ve nakdi sermayenin işletmeden çekildiğinin kabulü, gerekmektedir.” hükmü bulunmaktadır.

Özelgeyi örneklerirsek; (X) işletmesinin sermayesinin; kuruluş sermayesi, 5/1 -ç (emisyon primi, Hisse senedi ihraç primi) istisna kapsamındaki kazanç ve ortaklara borçlardan oluşması halinde, ilk önce emisyon primi istisnası kapsamındaki sermaye azaltılmış sayılacak ve bu kazançtan kurumlar vergisi ile stopaj yapılacak daha sonra geçmiş yıl karları azaltılmış sayılarak bu işlemde stopaj yapılacaktır. En son ise kuruluş sermayesi ile ortaklara borçtan oluşan sermaye azaltılmış olacak ve bu işlemde herhangi bir vergilendirme yapılmayacaktır.

4- SERMAYE AZALTIMININ VERGİLENDİRİLİP VERGİLENDİRİLMEMEYECİĞİ SORUNU

Yukarıda detayları ile izah edildiği üzere; sermaye azaltımının ne için ve kimler tarafından yapıldığı, öz sermayeyi oluşturan unsurların neler olduğu ve bu unsurların hangisinde yapılan sermaye azaltımının vergiyi doğuran olay addedileceği ve son olarak da örnek kabilinde verilen özelgeler ekseninde sermaye azaltımının vergilendirilip vergilendirilmeyeceği aşağıdaki şekliyle özetlenebilmektedir:

- a) Daha önceki dönemlerde şirket sermayesine ilave edilmiş bulunan geçmiş yıl kârlarının, şirketin sermaye azaltımına karar vermesi dolayısıyla bu karın ortaklara kâr dağıtımındaki esaslara tabi olarak dağıtılması halinde, vergi kanunları gereğince kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması,
- b) Fakat, daha önceki yıllarda sermayeye ilave edilmiş bulunan GVK’nın geçici 62’nci maddesinde sayılan geçmiş yıl karlarının, sermaye azaltımına karar verilmesi halinde bu karın ortaklara dağıtılması durumunda, GVK Geçici 62’nci maddede ifade edilen karlara isabet eden miktar nispetinde vergi kesintisi yapılmaması,
- c) Önceki yıllarda sermayeye ilave edilmiş bulunan pasif kalemlere ilişkin enflasyon fark hesaplarının sermaye azaltımı yapılması suretiyle işletmeden çekilmiş addedilmesi ve işletmeden çekilen bu tutarların ilk başta kurumlar vergisine tabi tutulması, kurumlar vergisi hesaplandıktan sonra kalan tutarın dağıtılması sonucunda ise kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması,

- d) Sermaye azaltımı yapılması neticesinde, azaltımı yapılan miktarın şirket kurulurken ortaklar tarafından nakden veya aynen konulan sermayeye isabet etmesi durumunda, isabet eden bu tutar üzerinden vergi kesintisi yapılmaması, ilgili Vergi Kanunları uyarınca söz konusu olmaktadır.¹⁰

5- SERMAYE AZALTIMININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Örnek1: Akçaylar AŞ.'nin sermayesi; 500.000 TL'dir. Söz konusu sermaye nakit olarak konulan 350.000 TL ve geçmiş yıl karlarının sermayeye eklenmesiyle oluşan 150.000 TL'den oluşmaktadır. Şirket genel kurulu şirketteki ihtiyaç fazlası olan 100.000 TL'nin sermaye azaltımı yoluyla ortaklara verilmesini, bu azaltımın tamamının geçmiş yıl kârlarının sermayeye ilavesi ile oluşan kısım ile ilgilendirilmesini kararlaştırmıştır.¹¹

		/	
100.Kasa	350.000		
500.Sermaye		350.000	
Nakden konulan sermaye kaydı			
		/	
570.Geçmiş Yıl Karları	150.000		
500.Sermaye		150.000	
Geçmiş Yıl Karlarının Sermaye 'ye ilave kaydı			
		/	
Azaltılan Geçmiş Yıl Karları Kaynaklı Sermaye Tutarı: 100.000-TL			
Yapılacak Gelir Vergisi Tevkifatı: 1000.000-TL %15=15.000-TL			
		/	
500.Sermaye	100.000		
331.Ortaklara Borçlar		85.000	
360.Ödenecek Vergi ve Fonlar		15.000	
Sermaye Azaltılması			
		/	

Örnek 2: (Y) A.Ş.'nin sermayesi,2.000.000 TL'dir.Söz konusu şirket 2012 yılı içerisinde 800.000 TL kâr elde etmiş ve bu tutarı 2013 yılı içerisinde ortaklara dağıtmayarak sermayeye ilave etmeye karar vermiştir. Şirket daha sonra geçmiş yıllardan 1.000.000 TL tutarındaki zararını sermaye azaltımı yoluyla gidermeye karar vermiş ve genel kurul kararı almıştır.

¹⁰ İbrahim Ercan, Sermaye Azaltımı ve Vergisel Açından Değerlendirilmesi, İSMMM Mali Çözüm, Temmuz-Ağustos 2012, sayfa 226

¹¹ Suat Sarıgül, Sermaye Azaltımında Geçmiş Yıl Zararlarının Kullanılması ve Ortaya Çıkan Vergisel Sonuçlar, Yaklaşım, Mayıs 2013, Sayı 245

100 Kasa	2.000.0000	
500 Sermaye		2.000.000
Nakden konulan sermaye		
570.Geçmiş Yıl Karları	800.0000	
500 Sermaye		800.000
Geçmiş Yıl Karlarının sermayeye eklenmesi		
500 Sermaye	1.000.0000	
580.Geçmiş Yıl Zararları		1.000.0000
Sermaye Azaltılması		

6- SONUÇ

Şirketler sermaye azaltımına, bilanço açığının veya geçmiş yıl zararların kapatılması, sermayenin gerçek ihtiyacının üzerinde olması gibi sebeplerle başvurabilir. Sermaye azaltımı sonucu ortaklara yapılan ödemelerin vergilendirme rejimine tabi tutulup tutulmayacağı vergi kanunlarımızda açık bir düzenleme ile öngörülmemiştir ancak idarenin görüşü sermayenin nakdi sermayeden kaynaklanması durumunda farklı; içerisinde geçmiş yıllar kârları, kâr yedekleri, gayrimenkul veya iştirak hissesi satış kazancı istisnası kapsamında değerlendirilen ve sermayeye ilave edilen kazançları, emisyon primi bulunuyorsa ve azaltılan sermaye ortaklara dağıtılmasından kaynaklanması durumunda farklıdır. Genel olarak azaltımın şirketler tarafından önceden sermayeye eklenmiş olan enflasyon düzeltmesi olumlu farkına ve/veya dağıtımı stopaja tabi olan geçmiş yıl kârlarına nüfus ettiği takdirde yapılmış olan bu sermaye azaltımının vergiyi doğuran olay olarak addedilip vergilendirmesi gerekeceği kanaati hâsıl olmaktadır.

Sermaye azaltılması durumunda azaltılan sermayenin sermaye içinde bulunan hangi unsurlara tekabül edeceği vergilendirme açısından önem arz etmektedir. Azaltılan sermayenin, ortaklar tarafından nakdi veya aynı olarak şirkete getirilen sermayeden kaynaklanması durumunda vergilendirme söz konusu olmayacaktır. Ancak sermayenin içinde bulunan kar yedekleri, sermaye yedekleri, özel fonlar gibi unsurların sermaye azaltması yoluyla ortaklara dağıtıldığının kabulü halinde ise kurumlar vergisi veya kâr dağıtımına bağlı stopaj yapılması gündeme gelecektir.

KAYNAKÇA

- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 2015/1.Dönem Yeminli Mali Müşavirlik Sınavları Vergi Tekniği Sınavı
- BİNGÖL, İ. Yaklaşım, Şubat 2016, Sayı: 278, <http://versav.org/2016/03/15/sermaye-azaltiminin-vergisel-boyutu/> , Erişim Tarihi:11 Temmuz 2016
- Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığının 05.08.2008 tarih ve B.07.1.GİB.04.99.16.01/2-MUK-322 /23228 sayılı özelgesi

- ERCAN, İ. Sermaye Azaltımı ve Vergisel Açıdan Değerlendirilmesi, İSMMM Mali Çözüm, Temmuz-Ağustos 2012, sayfa 226
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01- GVK 94-388 sayılı
- İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı 08.08.2012 tarih ve 741 sayılı özelgesi
- Kayseri Vergi Dairesi Başkanlığı 21/02/2012 tarih ve KV-20-195-28 sayılı özelge
- KIZILSEKİLİ, İ. B. İşletme Zararının Sermaye Azaltımı, Vergi Raporu Dergisi, Sayı 201, 2016, s.145
- MAÇ, M. http://www.lebibyalkin.com.tr/dergi_icerik_p.asp?dicerik_id=131, Erişim Tarihi:11 Temmuz 2016
- OKTAY, C. "Sermaye azaltımı ve vergisel sonuçları", Vergi Sorunları Dergisi/ 2013 / Sayı:295
- SARI, M., DERSİNLİOĞLU, E. C. "Sermaye Azaltımının Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi", Yaklaşım, Haziran 2016, Sayı: 282
- SARIGÜL, S. "Sermaye Azaltımında Geçmiş Yıl Zararlarının Kullanılması ve Ortaya Çıkan Vergisel Sonuçlar", Yaklaşım, Mayıs 2014, Sayı: 257
- TÜFEKÇİLER, H. (SMMM), Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltımının Vergisel Etkileri 13/08/2007
- VARLI, U. 'Şirketlerde Sermaye Azaltımının Vergisel Boyutu', Yaklaşım / Mayıs 2013 / Sayı: 245
- YAĞLITAŞ, A. <http://www.vergidegundem.com/filesMakale2-eyl09.pdf>
- <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/eski/muhsisteb1ekmuh5c.htm>, Erişim Tarihi: 20 Haziran 2016